СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ 1. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LII. Ч. 9. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 15. січня 1944. No. 9. New York and Jersey City, Saturday, January 15, 1944. Vol. LII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.

ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Сто-біліоновий буджет перемоги

Президент Рузвелт предложив у четвер 13. січня конґресови домагання ухвалити $99,769,000,000 на покриття видатків держави на наступний скарбовий рік, що починається 1-го липня 1944 р. Буджет вимагає пів біліона менше ніж у попередному році Видатки передбачені на засаді перемоги у війні до кінця червня 1945. р. В буджеті львина часть видатків призначена на потреби війни, але не спущено з ока і потреб демобілізації ще впродовж самої війни. В буджеті є зіставлення всіх видатків на війну, які досягнуть висоти 397 біліонів до кінця червня 1945, але з цього преліміняря видатків не буде виданих 105 біліонів, бо не будуть до того часу виповнені всі контракти, а деякі будуть відкликані.

До кінця наступного буджетового року воєнні довги Злучених Держав дійдуть до 258 біліонів, тобто вони будуть вдесятеро вищі, ніж довги з попередної світової війни. Видатки найближчого скарбового року дійдуть до висоти 115 біліонів, але різницю покриється з заощаджених грошей з теперішного буджету. Видатки будуть покриті у подавляючій більшости з позичок, але частину мають покрити нові податки. Не зважаючи на опір конґресу, Рузвелт таки домагається найменше 10 і пів біліона нових податків, бо на самі проценти від довгу треба буде 5 біліонів. На думку президента новий податок не буде дуже дошкульний, бо прихід держави обрахований на 125 біліонів. „Військова перемога не вистарчальна" — заявив президент. „Ми не викінчимо оборони нашого життя, доки не розвяжемо другого питання, а це відбудови господарського життя, в якому кожен, хто хоче працювати, найде місце для продуктивного заняття".

ВИВЕЗЛИ З ГАЛИЧИНИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ ПОЖИВИ.

(ОНА). — Звіт німецького міністра хліборобства говорить, що націсти вивезли з Галичини велику кількість хліба, ярини, бараболь, дробу, свиней і худоби. В звіті є мова, що місцева влада постаралася зібрати хліб начас, та що не було ніякої затримки. Кожний хліборобський район зібрав свою пайку і доставив в призначене місце без ніякої перешкоди. Селяни стерегли збіжа перед саботажниками і повстанцями з такою точністю, що тільки в давних воєвідствах, Львівськім й Станиславівськім, були нанесені повстанцями шкоди.

Крім Галичини, Німеччина діставала хліб з Болгарії, Румунії, Мадярщини і Словаччини.

ПОЛЯКИ ЩЕ ВАГАЮТЬСЯ З ВІДПОВІДДЮ.

ЛОНДОН. — Станіслав Міколайчик, премієр польського міністерського кабінету, на спілку з графом Рачинським відбув конференцію з Іденом, британським секретарем заграничних справ. По конференції поляки постановили ще відложити свою відповідь на московську ноту в справі советсько-польської границі. Джеймс Рестон, лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", каже, що польський кабінет вагається як людина, котрій мають урізати ногу.

НІМЦІ ОПУСКАЮТЬ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

(ОНА). — З Берліна є вістка, що німці масово опускають Східну Галичину. Німецькі воєнні збігці, яких минулого літа розміщено по галицьких селах, дістали приказ чимскорше вибиратися на захід і забирати з собою лиш такі річи, без яких не можна обійтися. Все інше лишати на місці. Міністер виробу воєнної зброї й амуниції, Алберт Шпір, видав приказ вивозити з Східної Галичини дорогу фабричну машинерію і сирівці.

До Німеччини прибувають з Галичини польські й українські робітники, яких державні власти негайно відсилають в збомбардовані апліянтською повітровою силою промислові осередки приводити до порядку фабричні заводи. Німецьких біженців, що були вислані до Галичини, влада справляє до Варшави і Пресбурга. Там їх приміщують в специяльно приготованих тимчасових бараках.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ОКРУЖАЄ МОЗИР.

МОСКВА. — Червона армія продерлася проти скомплікованy систему оборони, виставлену німцями, в поліських болотах, та стала острілювати Мозир і Калінковичі з трьох сторін. На Україні червона армія стрінулася зо сильним опором на схід від Винниці. У Рівенщині червона армія заняла Корець, що лежить 18 миль від Новгорода Волинського. По заняттю Берездова червона армія найшлася всего 18 миль від Шепетівки, що лежить на границі, ухваленій в Ризі.

Встановляють кошти найбільшого повітряного бою

ЛОНДОН. — За офіціяльними обчисленнями, американські літаки збили підчас вівтіркового рейду на Німеччину, що розвинувся в найбільший повітряний бій історії, 152 ворожі літаки. Число американських бомбовиків, утрачених у цій виправі, встановлено на 60.

Досі ще нема повного образу знищення, доконаного американським рейдом. Відомо одначе, що в Ошерслебені розбито фабрики „Аґо", у Брунсвіку фабрики „Ваґтум", у Гальберштадті велику фабрику „Юнкерсів", у Білефелді залізничий дворець і залізничі варштати, а в Мепені центр забудованої частини міста.

З ПОЛЬСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ „ДРУЖБИ".

В нюйорській російській газеті „Новое Русское Слово" з 13. січня б. р. пише С. Поляков-Літовцев в статті п. н. „Лінія Керзона" про часи з минулої війни, як то він стрінувся в Лондоні з польським ідеольоґом Романом Дмовським, якого представив йому російський амбасадор, граф Бенкендорф, як „льояльного союзника". Російська амбасада дала тоді Дмовському навіть дипльоматичний шифр для зносин з іншими польськими діячами. Та як в 1917 р. вибухла в Росії революція, то Дмовскі виготовив для британського міністерства закордонних справ тайний меморіял, в якому доказував, що Росія мусить розпастись, та що тільки одна Польща в історичних границях зможе охоронити европейську цивілізацію перед східним варварством. С. Поляков-Літовцев ще каже, що як Бенкендорф помер, а на його місце прийшов Б. А. Маклаков від Тимчасового Правительства, то він теж про те нічо не знав, що Дмовскі залишив таку тайну записку. Доперва С. Поляков-Літовцев в це його втаємничив і тоді доперва російська амбасада позбавила Дмовского дипльоматичного шифра. В Англії були тоді прихильні Польщі, але думали, що домагання Польщі стрінуться скорше чи пізніше з опором Росії. Англійці теж не вірили, пише Поляков-Літовцев, щоб поляки потрафили розумно полагодити відносини з не-польськими народами і морально перетягнути їх на свою сторону. Справдилось каже Поляков-Літовцев, одно й друге. Одно певне, що в Англії вже давно добре знали, чого хоче Польща, а чого Росія, себто, що „Лінія Керзона" не є там ніякою несподіванкою і новістю.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО УПАДКУ КАССІНА.

АЛЖІР. — По захопленню Червара американськими військами в середу загально сподіваються скорого заняття Кассіна. В операціях довкола Кассіна грають важну участь кромі американців французи.

БОЛГАРИ ЕВАКУЮТЬ СТОЛИЦЮ.

БЕРН. — Болгарське радіо подало зарядження уряду евакувати зовсім столицю краю Софію. „Всі власники автів і троків, ще не зареквірованих урядом, мають звитися негайно в найближчих поліційних стаціях для дальших інструкцій".

ПРОДАЮТЬ ПОЛЯКІВ.

(ОНА). — Німецька окупаційна влада в Польщі силою вивозить закордон польських робітників і там їх продає. Повернувший з Відня швайцарський подорожний оповідає, що на робітничім ринку у Відни можна купити польського робітника за вісімдесять німецьких марок. Їх привозять з Польщі в товарових ваґонах, давши їм троха відпочати, женуть їх на торговицю і продають. За молодих, здорових поляків — жадають по 150 німецьких марок. За фахових ще більше, але пересічного робітника націсти продають за щобудь.

Така поведінка німецьких наїзників над поневоленими народами обурює культурного чоловіка до глибини душі, та націсти вважають це звичайним, щоденним заняттям. Вони вже втратили і сором, і честь, якщо таку мали.

Подорожний розпитував німців, чи вони тільки у Відни продають поляків, чи всюди. Один з високих державних урядовців відповів, що всюди. І то не лиш мужчин, але й жінок. В нас, казав німець, брак робітника, і як хто хоче такого мати, то мусить заплатити. Купці оглядають поляків в такий самий спосіб як худобу на ярмарку.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

І ТАК ПЕВНО ВСІ

Гр. Михайло Фук, секретар Товариства Св. О. Николая, відділу 276. У. Н. Союзу в Амбриджу, Па., пише до головної канцелярії У. Н. Союзу:

„Ви призначили на наш відділ зорґанізувати 22 нових членів. Отже є певна надія, що в тім році доконаємо цього діла, бо вже маю записаних 3 нових членів, а 3 інших маю записати в середу. Тому прошу прислати мені 22 аплікації для старших і 10 аплікацій для молоді".

У такий спосіб відноситься до справи вправний, випробований орґанізатор. Він навіть на мент не сумнівається в можливість довершення діла. Він з місця приступає до роботи й дивиться з довірям в успіх діла.

У подібний спосіб відноситься до орґанізування нових членів у ювилейному році багато інших відділових урядників. Як де трапиться урядник, який не набрався ще того духа праці, тої самопевности, то примір інших урядників може його загріти й заставити заняти подібне становище.

Не святі горшки ліплять, каже наша народня пословиця, і до орґанізування членів у таку вироблену й певну орґанізацію, як Український Народний Союз, не треба ні надзвичайного знання, ні надзвичайної відваги. Треба тільки раз до цього наложитися, а потім уже „апетит прийде з їдою".

Треба братися за діло, не відкладаючи на завтра того, що може бути зроблене нині.

Проти цькування народу проти народу

У нюйорській стейтовій леґіслятурі вносять проєкт закона, на основі котрого мається карати оголошування всяких фальшивих писаних і друкованих матеріялів, які могли би ширити ненависть до якоїсь ґрупи людей за національність, краску шкіри чи віру.

Проєкт висувають рівночасно обі великі політичні партії так, що за всякою правдоподібністю він перейде й стане законом. Ніякого питання щодо успіху заходів за його ухвалення отже нема.

Нема здається теж питання щодо потреби такого закона. В нюйорському стейті останніми часами стало кишіти від огидної пропаґанди, зверненої проти різних груп. Під впливом її приходило до мерзенних вибриків.

Питання отже може виринути хіба за те, чи якраз пропонований закон буде належною зарадою на це лихо. На перший погляд ока, наприклад, проєкт виглядає невистарчальним тому, бо говорить він тільки про писані або друковані матеріяли, а не говорить нічого про найновіший засіб пропаґанди підшептами, засіб, який може багато краще ширити ненависть, ніж письмо, коли йде за неграмотних людей. По друге, чи закон мав би тільки захороняти перед ширенням ненависти? Чи не слід було би підтягнути під закон теж ширення погорди? І наконець, чи законопроект писаний так, що справді він буде захороняти всі раси, віри й національности, а не тільки деякі з них? Колиб закон мав мати такий вислід, то він, замісць покласти край расовій, національній чи віроісповідній ненависти, тільки її здушить, заховає, а наділі посередно причиниться до її скріплення.

КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ВІДЗНАЧЕНИЙ.

Між 14 адвокатами Альберти, що зістали іменовані Королівськими дорадниками, є теж канадійський українець, Іван Басараб, адвокат і довголітній громадський діяч з Едмонтону. Є він родом з села Новосілки, повіт Підгайці, Західна Україна. Укінчивши науку, якийсь час учителював і був першим українським інспектором державних шкіл у Канаді. Потім кинув учительство і пішов студіювати право, та став адвокатом в 1922 році. Належить він до перших українських громадських діячів і професіоналістів в Канаді. Є він тепер третім зчерги українцем, що є Королівським дорадником. Іншими є: адв. Арсенич у Винніпеґу і адв. М. Стечишин в Йорктоні, Саск.

НАЦІСТИ ПЕРЕВЕЗЛИ „БЕЗПЛАТНО" МІЛІОН ЖИДІВ.

(ОНА). — З Єрусалиму повідомляють, що на зібранню екзекутиви сіоністичного комітету прочитано звіт дирекції німецьких залізниць, в якім сказно, що націсти перевезли 1942 і 1943 року безплатно 1,071,600 польських жидів. Їх відставлювано в концентраційні табори в Собіборжу, Майданку, Освенцімі, Кракові та інших містах польської держави. Бувший посол до варшавського сойму, д-р Ґрінбавм, заявив, що з вище згаданих польських таборів мало хто вийшов живим, бо в них вбивали і дусили жидів на такі великі розміри, що як вся правда вийде наверх, то чесним людям кров в жилах застигне.

„НАШЕ ЖИТТЯ" — ОРГАН С. У. АМЕРИКИ.

Вийшло перше число нового українського часопису в Злучених Державах. Є це „жіночий часопис" під назвою „Наше Життя", який є урядовим органом Союзу Українок Америки. Перше число, що вийшло під датою Філядельфія, Па., 1. січня б. р., заповідає, що це буде місячник. Головною редакторкою є п-ні Клявдія Олесницька.

В ступній статті п. н. „Чи догідна пора?", обосновується потребу такого часопису, між іншим, так: „Ми потребу часопису тісно звязуємо з проблемою орґанізування нашого жіноцтва біля справ, які цілий наш жіночий загал можуть обєднати... Перша (з тих справ) — це те все, для чого в Америці виходять сьогодня тисячі окремих жіночих маґазинів, книжок, брошурок, бюлетинів. Це те, для чого кожний американський часопис веде „жіночі сторінки", для яких матеріял добирається до потреб кожної біжучої днини. Це те, що підносить духовий рівень американської жінки, а цивілізацію і поступ американської хати... Друга ділянка справ, біля яких „Наше Життя" хоче обєднати весь наш жіночий загал — це наші почування для української землі й народу".

Олена Лотоцька, голова СУА, в статті п. н. „Ми дорослі" подає на підставі 18 років праці СУА, „що ми, Союзанки, доросли до краєвої національної орґанізації, до її самостійної, орґанізаційної, культурної й громадської праці, а то й до самостійного часопису".

В частині анґлійською мовою пише Анета Л. Кмець про потребу поперття жіночого часопису, як і свою участь в організаційнім життю, та про завдання нашої молоді.

Є теж в тому числі нарис Клявдії Олесницької п. н. „Ледви пів години", як теж матеріял, звязаний з орґанізацією С. У. Америки.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА В ОБОРОНІ ПОЛЬСЬКИХ ГРАНИЦЬ.

(ОНА). — Шведські кореспонденти повідомляють з Берліна, що німецька преса широко розписується про те, як Аліянти кинули Польщу Сталінови на поталу. Мовляв Аліянти склали Атлянтійський Чартер, обіцяли кожній державі непорушність границь, а як червона армія почала наступати на Польщу, то демократичні держави не мають відваги спинити Сталіна, щоб ненарушував старих польських границь.

Такі цинічні заяви німецької преси показують, що націсти вже не можуть серіозно й холоднокровно арґументувати. Бо хто, як хто, а німці не мають морального права ставати в обороні старих польських границь. Шведська преса подає до вище згаданих з Берліна вісток саркастичні завваги, кажучи, що розгромивши брутально польський край і нарід, німці стараються тепер вчити Аліянтів, як боронити незалежних Держав.